

Δημήτρης Γκιούλος*

Οι δρόμοι, ποίηση / οι ποιητές, ιστορία

Η κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού το 1989 ήρθε με σαμπάνιες και βεγγαλικά στη Δύση. Μαζί της έφερε την αναγγελία του τέλους της ιστορίας, την απόλυτη νίκη του φιλελεύθερου καπιταλισμού, την εξάλειψη της πάλης των τάξεων.

Δεν άργησε πολύ να αποδειχθεί πως ο φιλελεύθερος καπιταλισμός είναι καλός στο να δημιουργεί φούσκες, τόσο στην οικονομία, όσο και στην ιστορία. Τα γαλλικά προάστια έδωσαν τη σκυτάλη στον ελληνικό Δεκέμβρη και στην αραβική Άνοιξη, που με τη σειρά της την περνά στα σύγχρονα κινήματα, σαν και το black lives matter ή τα δυναμικά lgbtq κινήματα. Όλα βρίσκονται υπό διαπραγμάτευση.

Τούτη δεν είναι μία εισαγωγή για να παρηγορήσω τον Άγγελο της ιστορίας του Μπένγιαμιν¹ πως τίποτα δεν έχει τελειώσει, όσο κυρίως μία ψύχραιμη παραδοχή μέσα στην ηρεμία του ματιού του κυκλώνα στην οποία ζούμε. Σαν χρόνος και σαν γεωγραφία.

Με τρομάζει ο κατακερματισμός των αιτημάτων που μοιάζουν όλο και πιο προσωπικά απέναντι σε ένα σύστημα που αποκτηνώνεται μέρα με τη μέρα, μέσα σε μία νεωτερικότητα που μοιάζει να σφίγγει γύρω μας σαν μέγγενη. Πιστεύω ακράδαντα πως όσο καμία ατομικότητα δεν είναι ελεύθερη σε μία υποταγμένη κοινωνία, τόσο οι συλλογικές μάχες που δεν αντιλαμβάνονται τα σημερινά ατομικά αδιέξοδα είναι καταδικασμένες σε αποτυχία.

Ο Χόμπσμπουμ πίστευε, όντας όλο και πιο απαισιόδοξος προς το τέλος της ζωής του, πως οι λόγοι για εξεγέρσεις δεν θα εκλείψουν στο μέλλον, τουναντίον, η επιτυχία όμως μιας εξέγερσης θα κρίνεται από το αν θα μπορεί να αποκτήσει διεθνή χαρακτήρα. Για παράδειγμα, οι σύγχρονοι

---

1. Το *Angelus Novus* (1920) είναι πίνακας του Πάουλ Κλέε. Ο Γερμανός κριτικός Βάλτερ Μπένγιαμιν υπήρξε ιδιοκτήτης του έργου και πίστευε πως απεικόνιζε «τον άγγελο της ιστορίας. Το πρόσωπό του είναι στραμμένο προς το παρελθόν. Όπου εμείς αντιλαμβανόμαστε μια αλυσίδα γεγονότων, αυτός βλέπει μία μοναδική καταστροφή που συνεχίζει να συσσωρεύει το ένα ερείπιο πάνω στο άλλο».

κολασμένοι των «στρατοπέδων συγκέντρωσης» σαν και της Μόριας θα πρέπει να ενωθούν κάτω από κοινές αφετηρίες με τους πολυπτυχιούχους των 500 ευρώ, και ο ρόλος της εξέγερσης δεν είναι άλλος από τη μετουσίωση κάθε αιτήματος γραμμένου στο χαρτί σε διακύβευμα διαπραγματευόμενο στο δρόμο. Στο χτες, στο τώρα, στο κάθε αύριο. Όλο αυτό πρέπει να επικοινωνηθεί με τον χαρακτήρα του κατεπείγοντος, μιας και παράλληλα οι τραυματικοί εθνικισμοί του 20ου αιώνα γνωρίζουν ακόμα μία νεκρανάσταση.

Και ποιος είναι ο ρόλος της τέχνης σε όλο αυτό; Οι καλλιτέχνες είναι μετέχοντες της κοινωνίας. Έχουμε την υποχρέωση να είμαστε ακριβείς, σαν πρόκες πρέπει να καρφώνουμε τις λέξεις², καθώς, ηθελημένα ή λιγότερο ηθελημένα, η τέχνη συμβάλλει στη δημιουργία ενός συλλογικού ασυνείδητου. Συνάμα, αποτελεί την πιο ευαίσθητη, συλλογική κεραία μας. Η τέχνη είναι εκεί να μας δείξει όλα τα πιθανά ενδεχόμενα όσο τα πράγματα παραμένουν ρευστά. Να εμπνεύσει, ακόμα κι όταν οτιδήποτε άλλο έχει αποτύχει, εκείνον τον έναν, που ίσως καθορίσει τη μοίρα μας, όπως θα έλεγε και ο Μαρξ.

Έτσι, δεν έχω παρά να κλείσω αυτό το κείμενο με μία φράση-παραδοχή που προσωπική την έκανα από πολύ νωρίς και την κουβαλώ, ελπίζοντας να μη με συντρίψει:

Οι δρόμοι του κόσμου είναι γεμάτοι ποιητές.

Και μόνοι, αυτοί, κρατούν στα χέρια τους την ιστορία.³

* *Ποιητής, πεζογράφος, μεταφραστής*

---

2. Αναφορά στο ποίημα του Μανόλη Αναγνωστάκη, «Ποιητική», από τη συλλογή *Τα Ποιήματα. 1941-1971*, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα, 2000, σ. 159.

3. Φράση από το κείμενο της Jaquou Utopie, «Οι ποιητές», στη διεύθυνση:
<https://jaquou.wordpress.com/2012/11/14/οι-ποιητές/>

